

Strona główna>Sprawy rodzinne i dziedziczenie>Własność w małżeństwie i związkach partnerskich>

Skutki majątkowe zarejestrowanych związków partnerskich

Skutki majątkowe zarejestrowanych związków partnerskich

Francja

1 Czy w tym państwie członkowskim występują różne formy „zarejestrowanych związków partnerskich”? Jakie są różnice między poszczególnymi formami?

We Francji przewidziano wyłącznie jeden rodzaj zarejestrowanego związku partnerskiego: cywilny pakt solidarności (*pacte civil de solidarité* – PACS). W art. 515-1 kodeksu cywilnego cywilny pakt solidarności zdefiniowano jako „umowę zawartą przez dwie pełnoletnie osoby fizyczne tej samej lub różnej płci w celu organizacji wspólnego pożycia”.

Zarejestrowany związek partnerski wywołuje skutki majątkowe między partnerami i względem osób trzecich. Ich zakres jest mniejszy niż w przypadku majątkowego ustroju małżeńskiego i daje partnerom pewną swobodę.

Stosunki majątkowe podlegają zbiorowi przepisów dotyczących uprawnień, własności majątku, praw i obowiązków partnerów przez czas trwania cywilnego paktu solidarności.

Partnerzy są ponadto zobowiązani przestrzegać obowiązkowych założeń ustroju podstawowego (*régime primaire*) bez względu na wybrany ustrój majątkowy. W tym kontekście w art. 515-4 kodeksu cywilnego wskazano, że partnerzy uczestniczą we wspólnym pożyciu, wspierają się materialnie i wzajemnie sobie pomagają. Ponadto partnerzy solidarnie odpowiadają względem osób trzecich za długi zaciągnięte przez jednego z partnerów w celu zaspokojenia bieżących potrzeb życia codziennego.

2 Czy w tym państwie członkowskim obowiązuje ustawowy ustrój majątkowy zarejestrowanych związków partnerskich? Jaka jest jego treść? Do jakich form „zarejestrowanego związku partnerskiego” ma on zastosowanie?

W prawie francuskim przewidziano dwa ustroje majątkowe do wyboru przez partnerów, którzy zawarli cywilny pakt solidarności.

Ustawowym ustrojem majątkowym (który ma zastosowanie w przypadku niezawarcia szczególnej umowy majątkowej) jest rozdzielność majątkowa, w ramach której w braku dowodów przeciwnych obowiązuje domniemanie współwłasności. W ramach tego ustroju każdy z partnerów zachowuje prawo do zarządu i swobodnego rozporządzania swoim majątkiem osobistym oraz do korzystania z niego, a także samodzielnie odpowiada za długi osobiste zaciągnięte przed zawarciem paktu lub po jego zawarciu (art. 515-5 kodeksu cywilnego). Przedmiot majątkowy uznaje się za współwłasność partnerów należącą do nich w częściach równych wyłącznie wówczas, gdy zostanie udowodnione, że nie należy wyłącznie do jednego z partnerów.

Drugim ustrojem majątkowym, który mogą wybrać partnerzy, jest umowna współwłasność dorobków (*indivision des acquêts*). Majątek nabyty przez obu partnerów lub przez jednego z nich w trakcie trwania cywilnego paktu solidarności uważa się za należący do partnerów w częściach równych na zasadzie współwłasności (art. 515-5-1 kodeksu cywilnego). Niektóre składniki majątku, o których mowa w art. 515-5-2 kodeksu cywilnego, wchodzą jednak w skład majątku osobistego każdego z partnerów, np. środki pieniężne uzyskane przez każdego z partnerów po zawarciu cywilnego paktu solidarności, których nie przeznaczono na zakup przedmiotu majątkowego, przedmioty majątkowe wytworzone przez partnera wraz z przynależnościami, przedmioty o charakterze osobistym, przedmioty majątkowe lub części przedmiotów majątkowych nabyte za środki pieniężne należące do partnera przed zawarciem umowy pierwotnej lub umowy zmieniającej, przedmioty majątkowe lub części przedmiotów majątkowych nabyte za środki pieniężne otrzymane w drodze darowizny lub spadku, a także części przedmiotów majątkowych nabyte w drodze licytacji całego przedmiotu majątkowego lub części przedmiotu majątkowego, którego współspadkobiercą lub współobdarowanym był jeden z partnerów.

Należy podkreślić, że we Francji przewidziano wyłącznie jeden rodzaj zarejestrowanego związku partnerskiego: cywilny pakt solidarności (PACS).

3 Jak partnerzy mogą zorganizować swoje stosunki majątkowe? Jakie są w tym przypadku wymogi formalne?

Partnerzy mogą zawrzeć cywilny pakt solidarności przed urzędnikiem stanu cywilnego lub przed notariuszem.

W art. 515-3 kodeksu cywilnego przewidziano, że „osoby, które chcą zawrzeć cywilny pakt solidarności, składają stosowne wspólne oświadczenie przed urzędnikiem stanu cywilnego gminy, w której znajduje się ich wspólne miejsce stałego pobytu, lub, w przypadku poważnych przeszkód w ustaleniu takiego miejsca, przed urzędnikiem stanu cywilnego gminy, w której znajduje się miejsce stałego pobytu jednej z takich osób”. Wówczas partnerzy zawierają umowę, którą przedkładają urzędnikowi stanu cywilnego.

Cywilny pakt solidarności można również zawrzeć w formie aktu notarialnego; sporządzającemu akt notariuszowi przedkłada się wówczas wspólne oświadczenie, a następnie notariusz rejestruje pakt i dopełnia formalności związanych z odpowiednim ogłoszeniem tego paktu (art. 515-3 akapit piąty kodeksu cywilnego).

Partnerzy mogą zdecydować, że chcą podlegać ustrojowi współwłasności dorobków, o której mowa w art. 515-5-1 kodeksu cywilnego. W przeciwnym razie podlegają oni ustawowemu ustrojowi rozdzielności majątkowej zgodnie z art. 515-5 kodeksu cywilnego.

W trakcie obowiązywania cywilnego paktu solidarności partnerzy mogą postanowić o zmianie ustroju majątkowego lub jego warunków w drodze umowy zmieniającej, którą ogłasza się na takich samych zasadach jak pierwotny pakt. Umowę taką przedstawia się lub przysyła urzędnikowi stanu cywilnego lub notariuszowi, przed którym zawarto pierwotny akt, w celu rejestracji (art. 515-3 akapit szósty kodeksu cywilnego).

4 Czy istnieją ograniczenia swobody organizowania stosunków majątkowych przez partnerów?

Ustrojem majątkowym obowiązującym w przypadku zarejestrowanych związków partnerskich w formie cywilnego paktu solidarności jest rozdzielność majątkowa, chyba że w umowie określono inaczej. Partnerzy mogą jednak wyraźnie wskazać, że chcą podlegać ustrojowi współwłasności dorobków, o której mowa w art. 515-5-1 kodeksu cywilnego: „W umowie pierwotnej lub umowie zmieniającej partnerzy mogą wskazać, że ich związek będzie podlegać ustrojowi współwłasności ich dorobków uzyskanych wspólnie lub odrębnie, poczynawszy od dnia rejestracji takiej umowy. Wówczas majątek taki uznaje się za współwłasność w częściach równych, przy czym żaden z partnerów nie może zgłaszać roszczeń regresowych przeciwko drugiemu z partnerów z tytułu nierównego uczestnictwa w pomnażaniu majątku”.

Bez względu na wybrany ustrój partnerzy są ponadto zobowiązani przestrzegać obowiązkowych założeń ustroju podstawowego, który obejmuje ich prawa i obowiązki wobec siebie nawzajem i wobec osób trzecich. W tym kontekście w art. 515-4 kodeksu cywilnego wskazano, że partnerzy uczestniczą we wspólnym pożyciu, wspierają się materialnie i wzajemnie sobie pomagają. Ponadto partnerzy solidarnie odpowiadają względem osób trzecich za długi zaciągnięte przez jednego z partnerów w celu zaspokojenia bieżących potrzeb życia codziennego.

5 Jakie są skutki prawne rozwiązania lub unieważnienia w odniesieniu do skutków majątkowych zarejestrowanego związku partnerskiego?

Art. 515-7 kodeksu cywilnego stanowi, że cywilny pakt solidarności ulega rozwiązaniu w razie śmierci jednego z partnerów lub w razie zawarcia związku małżeńskiego przez partnerów bądź jednego z nich. Wówczas rozwiązanie staje się skuteczne w dniu takiego zdarzenia. Ponadto ustrój można rozwiązać w drodze wspólnego oświadczenia partnerów lub jednostronnej decyzji jednego z nich.

Rozwiązanie cywilnego paktu solidarności staje się skuteczne w odniesieniu do stosunków między partnerami w dniu jego rejestracji. Rozwiązanie wywołuje skutki względem osób trzecich od dnia dopełnienia formalności związanych z ogłoszeniem takiego rozwiązania.

Rozwiązanie lub unieważnienie zarejestrowanego związku partnerskiego skutkuje rozwiązaniem ustroju majątkowego.

Zgodnie z art. 515-7 akapit dziesiąty kodeksu cywilnego zniesienie praw i obowiązków wynikających z cywilnego paktu solidarności należy do obowiązków partnerów. Sędzia orzeka o skutkach majątkowych rozwiązania związku dopiero w razie braku porozumienia partnerów.

Każdy z partnerów odzyskuje majątek osobisty.

Majątek objęty współwłasnością dzieli się na pół, chyba że w umowie przewidziano inaczej. Nie ma w szczególności przeszkód, aby byli partnerzy pozostali współwłaścicielami majątku.

Uregulować należy zobowiązania finansowe między partnerami.

Do partnerów zastosowanie mają przepisy dotyczące przyznawania przedmiotów majątkowych w drodze podziału na zasadach preferencyjnych (art. 831, 831-2, 832-3 i 832-4 kodeksu cywilnego).

6 Jakie są skutki prawne śmierci jednego z partnerów w odniesieniu do skutków majątkowych zarejestrowanego związku partnerskiego?

Śmierć jednego z partnerów skutkuje rozwiązaniem zarejestrowanego związku partnerskiego w dniu śmierci i powoduje rozwiązanie ustroju majątkowego na zasadach opisanych powyżej.

Zgodnie z francuskim prawem spadkowym pozostający przy życiu partner nie dziedziczy ustawowo po zmarłym partnerze. Może jednak zostać powołany do spadku na podstawie testamentu.

Pozostający przy życiu partner może skorzystać z prawa do tymczasowego korzystania z mieszkania, w którym faktycznie zamieszkał w dniu śmierci partnera i które stanowiło jego główne miejsce zamieszkania, przez okres jednego roku (na warunkach określonych w art. 763 akapity pierwszy i drugi).

Prawo to nie stanowi jednak normy bezwzględnie obowiązującej i spadkodawca może pozbawić go partnera w testamencie.

Pozostający przy życiu partner może również wnieść o przyznanie mu mieszkania, w którym zamieszkiwała rodzina, na zasadach preferencyjnych, jeżeli spadkodawca wyraźnie przewidział to w testamencie (art. 515-6 akapit drugi kodeksu cywilnego).

7 Który urząd jest uprawniony do podejmowania decyzji w kwestiach związanych ze skutkami majątkowymi zarejestrowanego związku partnerskiego?

Organem właściwym w kwestiach dotyczących współwłasności majątku partnerów, którzy zawarli cywilny pakt solidarności, lub konkubentów jest sędzia ds. rodzinnych (ustawa nr 2009-506 z dnia 12 maja 2009 r. o uproszczeniu przepisów, dekret nr 2009-1591 z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie postępowania przed sędzią ds. rodzinnych w przedmiocie majątkowych ustrojów małżeńskich i współwłasności, okólnik CIV/10/10 z dnia 16 czerwca 2010 r. w sprawie właściwości sędziego ds. rodzinnych w kwestiach dotyczących likwidacji majątku).

8 Jaki jest wpływ skutków majątkowych zarejestrowanego związku partnerskiego na stosunki prawne między jednym z partnerów a osobami trzecimi?

Zgodnie z art. 515-4 akapit drugi kodeksu cywilnego, mającym zastosowanie niezależnie od ustroju majątkowego wybranego przez partnerów, partnerzy ponoszą odpowiedzialność solidarną wobec osób trzecich za długi zaciągnięte przez jednego z nich na potrzeby życia codziennego. Taka odpowiedzialność solidarna nie ma jednak zastosowania w przypadku wydatków wyraźnie nadmiernych. Nie ma również zastosowania, jeżeli taki dług został zaciągnięty bez zgody drugiego z partnerów, w przypadku zakupów na warunkach odroczenia płatności i pożyczek, chyba że te ostatnie dotyczą skromnych kwot niezbędnych do zaspokojenia bieżących potrzeb życia codziennego, a ich łączna kwota, w przypadku zaciągnięcia kilku pożyczek, nie jest wyraźnie nadmierna w stosunku do stylu życia gospodarstwa domowego.

Zgodnie z art. 515-5 akapit trzeci kodeksu cywilnego uznaje się, że partner będący samodzielnym właścicielem rzeczy ruchomej jest uprawniony, wobec osób trzecich działających w dobrej wierze, do samodzielnego dokonywania wszelkich czynności zarządu, rozporządzania lub dysponowania taką rzeczą ruchomą.

9 Krótki opis procedur podziału majątku i ustania stosunków majątkowych zarejestrowanego związku partnerskiego w tym państwie członkowskim

Zgodnie z art. 515-7 akapit dziesiąty kodeksu cywilnego w przypadku rozwiązania cywilnego paktu solidarności zniesienie wynikających z niego praw i obowiązków należy do obowiązków partnerów. Sędzia orzeka o skutkach majątkowych rozwiązania związku dopiero w razie braku porozumienia partnerów. Podział można bowiem przeprowadzić w trybie pozasądowym albo sądowym. W trybie pozasądowym partnerzy zawierają umowę o podział. Jeżeli dotyczy ona przedmiotów majątkowych wpisanych do księgi wieczystej, umowę sporządza się w formie aktu notarialnego. Jeżeli strony nie dojdą do porozumienia w sprawie likwidacji lub podziału majątku, podział taki przeprowadza sąd. Sędzia rozpoznaje wówczas wnioski o utrzymanie współwłasności określonych przedmiotów majątkowych lub o przyznanie ich jednemu z małżonków (art. 831 kodeksu cywilnego).

Jeżeli partnerzy podlegają ustawowemu ustrojowi majątkowemu, tj. rozdzielności majątkowej, wszystkie przedmioty majątkowe, co do których jeden z partnerów może udowodnić, że należą one do niego, otrzymuje ten partner. Podobnie jest w przypadku długów osobistych partnera – po ustaniu związku nadal odpowiada za nie osobiście. Przedmioty majątkowe, których przynależności do jednego z partnerów nie udowodniono, uznaje się natomiast za objęte współwłasnością w częściach równych.

Jeżeli partnerzy wybrali w drodze umowy ustrój współwłasności dorobków, uznaje się, że masa majątkowa objęta współwłasnością należy do każdego z partnerów w częściach równych. Następnie masę majątkową objętą współwłasnością dzieli się na pół między partnerów, wyłączając te przedmioty majątkowe, które stanowią majątek osobisty każdego z partnerów (por. powyższy opis i art. 515-5-2 kodeksu cywilnego).

Do partnerów zastosowanie mają przepisy dotyczące przyznawania przedmiotów majątkowych w drodze podziału na zasadach preferencyjnych (art. 831, 831-2, 832-3 i 832-4 kodeksu cywilnego).

10 Jakie są procedury rejestracji nieruchomości i jakie dokumenty lub informacje są zwykle wymagane?

W przypadku podziału majątku w trybie pozasądowym, w skład którego wchodzi przedmioty majątkowe wpisane do ksiąg wieczystych (tj. nieruchomości), dokument potwierdzający likwidację i podział majątku należy obowiązkowo sporządzić w formie aktu notarialnego.

W art. 710-1 kodeksu cywilnego przewidziano bowiem, że „w celu dopełnienia formalności wieczystoksięgowych wszelkie czynności lub prawa muszą wynikać z aktu notarialnego otrzymanego przez notariusza prowadzącego działalność we Francji, orzeczenia sądu lub dokumentu urzędowego wydanego przez organ administracji”.

Ostatnia aktualizacja: 15/04/2024

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.